

Utajärvi Aprakka – Lepakkokartoitus 2025

Päiväys: 11.11.2025

Raportin laatija: Aleksi Lapakko, Teppo Mutanen

Raportin kartat: Aleksi Lapakko

Maastotyöt: Aleksi Mutanen

Sisällys

1. Johdanto3

2. Aineisto ja menetelmät4

3. Tulokset7

4. Johtopäätökset7

1. Johdanto

Lepakkokartoitus Utajärven Aprakalla 2025

Luonto-Mutaset Oy teki Utajärven Aprakan alueella lepakkoselvityksen heinä- ja elokuussa 2025 suunnitteilla olevaa aurinkovoimahanketta varten. Selvitysalue on esitetty kuvassa 1. Solaralfa Oy suunnittelee alueelle aurinkopaneelikenttää sekä siihen liittyvää infrastruktuuria. Alueelle on myös alustavasti suunniteltu akkujärjestelmää aurinkopuiston yhteyteen. Akkujärjestelmän koko ja paikka määräytyvät tarkemmin suunnittelutyön edetessä.

Utajärven Aprakan selvitysalue sijaitsee noin kilometrin päässä Utajärven keskustasta, Hautumaankylän alueella ja selvittävä alue on noin 150 hehtaaria. Tavoitteena oli kartoittaa alueen lepakkolajistoa, niiden saalistusalueita ja mahdollisia lisääntymis- ja talvehtimisalueita.

Lepakoiden suojelu

Suomessa on tavattu 14 lepakkolajia, joista vain osan tiedetään myös lisääntyvän täällä. Kaikki Suomessa tavattavat lepakkolajit käyttävät ravintonaan hyönteisiä, pääosin pieniä surviaissääskiä, vesiperhosia, yöllä lentäviä mittariperhosia ja pieniä kovakuoriaisia (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys SLTY 2023). Useimmat lepakkolajit ovat levinneisyydeltään varsin eteläisiä lajeja (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys 2023). Lajeista pohjanlepakkoa (*Eptesicus nilssoni*) tavataan koko Suomen alueella ja vesisiippaa (*Myotis daubentonii*) napapiirin eteläpuolella, joten nämä kaksi lajia ovat levinneisyysalueeltaan mahdollisia havaita myös Utajärvellä. Satunnaisena harhailijana voidaan tavata myös pikkulepakkoa (*Pipistrellus nathusii*).

Kaikki Suomen lepakkolajit kuuluvat EU:n luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Lisäksi lepakot ovat Suomessa luonnonsuojelulailla rauhoitettuja. Vuoden 2019 uhanalaisuusarvioinnin mukaan lepakkolajeista uhanalaisia ovat erittäin uhanalaiseksi (EN) luokiteltu ripsisiippa (*Myotis nattereri*) ja vaarantuneeksi (VU) luokiteltu pikkulepakko (Hyvärinen ym. 2019).

Lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat lepakon elinkierron kannalta tärkeitä alueita elinympäristössä, jonka koko vaihtelee lajin mukaan. Lisääntymispaikkoja ovat esimerkiksi piilopaikat, joissa naaraat synnyttävät ja käyvät imettämässä poikasiaan ja levähdyspaikkoja esimerkiksi talvehtimispaikat silloin, kun ne ovat lepakoiden käytössä (SLTY 2023). Lepakkoalueiden arvottamisessa Suomen lepakkotieteellisen yhdistys (2023) suosittelee seuraavaa luokittelua:

Luokka I: Lainsäädännöllä suojellut kohteet

- Lisääntymis- tai levähdyspaikat ja niille johtavat erityisen tärkeät siirtymäreitit
- Ovat ehdottomasti säilytettäviä kohteita, joiden hävittäminen tai heikentäminen on luonnonsuojelulailla kielletty
- Suunnittelussa tulisi huomioida myös ympäröivän alueen reitit ja saalistusalueet, jotka ovat yhteydessä luokan I kohteeseen

Luokka II: Erityisen tärkeät kohteet

- Saalistusalue, ravinnon saannin kannalta mahdollinen tai todettu tärkeä siirtymäreitti, tai näiden yhdistelmä
- Maankäytössä on huomioitava alueen arvo lepakoille ja pyrittävä säilyttämään ne
- Alueella esiintyy lepakoita säännöllisesti ja useita lepakkolajeja pitkin kesää
- Ympäristö on tyypillinen alueella usein esiintyville lajeille
- Alue voi olla tärkeä myös vain yhdelle lajille, mikäli se on selvästi todettavissa ko. lajin saalistusalueeksi

Luokka III: Monimuotoisuutta tukevat ja turvaavat kohteet

- Muu lepakoiden käyttämä alue
- Havaintomäärät ja lajimäärät ovat pienempiä kuin luokan II alueilla
- Maankäytössä alueen arvo lepakoille tulee ottaa huomioon mahdollisuuksien mukaan
- Ympäristö ei ole lepakoille yhtä sopiva kuin luokan II alueella tai lepakot esiintyvät alueella tiettyyn aikaan kaudesta
- Kaikki alueet, joilla lepakoita on havaittu, eivät automaattisesti ole luokkaa III (esimerkiksi vähäinen määrä)

2. Aineisto ja menetelmät

Selvitysalue sijaitsee heti Utajärven keskustan eteläpuolella. Alue sijaitsee Oulujoen eteläpuolella ja rajoittuu pohjoisessa valtatiehen 22 ja hankealueen läpi kulkee Oulu-Kontiomäki rataosuus. Alueesta suurin osa on ojitettua suota ja alueen pohjoisosassa on muutamia peltoaloja. Hankealueen koko on noin 150 hehtaaria. Alue on esitetty kuvassa 1.

Kartoitukset toteutettiin Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen (2023) ja Suomen ympäristökeskuksen oppaan (43/2023) ”Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos” (Mäkelä & Salo 2023) ohjeistusten

mukaisesti. Erityisesti kesän alussa naaraslepakot saalistavat lähellä lisääntymispaikkoja ja päiväpiiloja, sillä ne käyvät imettämässä poikasia useita kertoja saalistuksen aikana (SLTY 2023).

Taustatietona käytettiin alueen aiempia lepakkohavaintoja ja lepakoiden saalistusalueiksi ja lisääntymis- ja levähdysalueiksi sopivien kohteiden tunnistamista kartalta. Lajitietokeskuksen tietokannan Laji.fi:n mukaan vuonna 2016 on tehty havainto kahdesta lepakosta (ei lajitietoa) Putaalansaaresta, josta on vain muutama sata metriä kartoitusalueelle. Muita havaintoja ei lähiseudulta ole tiedossa.

Havainnointia suoritettiin kolmena yönä 2.7.2025, 25.7.2025 ja 14.8.2025. Selvityksen aikaiset säätilat on esitetty taulukossa 1. Selvityksen aikana kuljetut reitit ovat kuvassa 2.

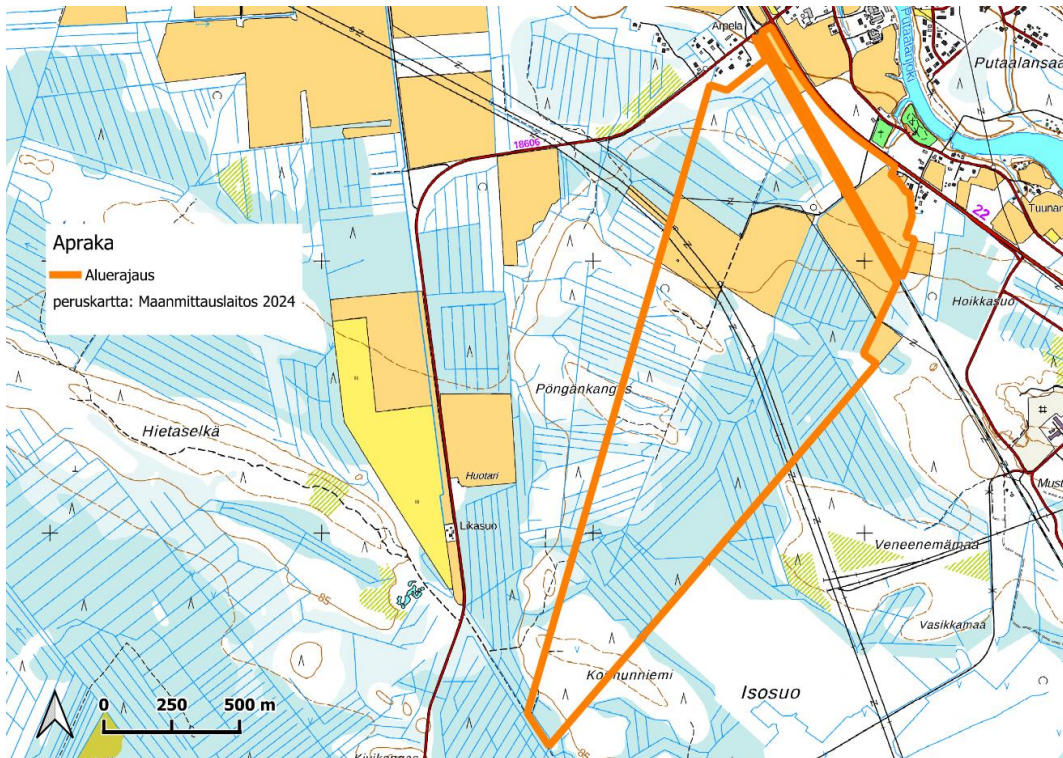
Selvitys toteutettiin kulkemalla eri puolilla aluetta hämäränaikaan, jolloin lepakot ovat liikkeellä. Lepakkojen esiintymistä kartoitettiin käyttäen lepakodetektoria, joka tunnistaa lepakot lajilleen kaikuluotausäänien perusteella.

Selvityksen tekijänä toimi Aleksi Mutanen, joka on tehnyt noin kymmenen lepakkokartoitusta suunnitelluilla tuulivoimala- ja aurinkopuistoalueilla sekä muissa kohteissa. Työtä ohjasi Teppo Mutanen, jolla lepakkoharrastusta on takana jo noin 25 vuotta.

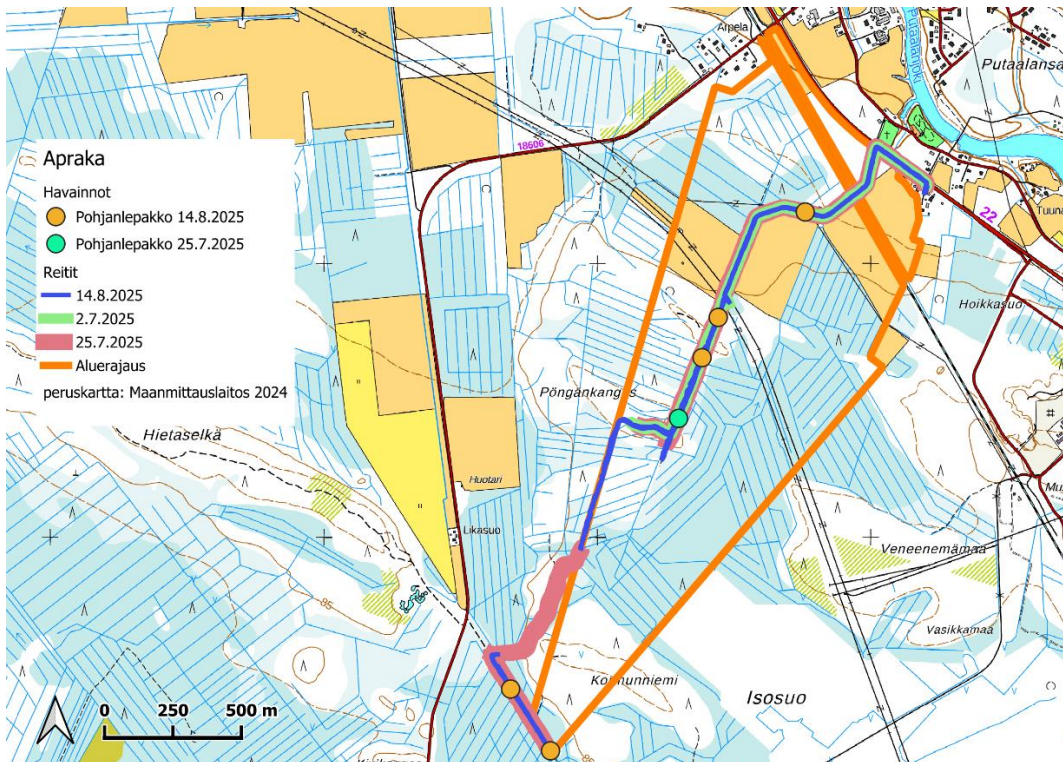
Töissä on noudatettu Suomen Lepakkotieteellisen Seuran ohjeita lepakoiden kartoituksesta.

Taulukko 1. Selvitysten aikaiset säätilat.

Päivämäärä	Säätila
2.7.2025	selkeä 10°C
25.7.2025	Puolipilvinen 17°C
14.8.2025	Pilvinen 17,5°C

Kuva1. Utajärven Aprakka, selvitysalue.

Kuva 2. Utajärvi Aprakka. Kuljetut reitit ja havaitut pohjanlepakot.

3. Tulokset

Selvityksen aikana havaittiin seitsemän pohjanlepakkoyksilöä. Heinäkuun alussa (2.7.2025) ei nähty/kuultu yhtään lepakkoyksilöä. Heinäkuun loppupuolella (25.7.2025) tavattiin kaksi yksilöä samalla paikalla ja 14.8.2025 kaikkiaan 5 yksilöä. Havaintopaikat on esitetty kuvassa 2.

Alueen eteläpäässä kulkee uusi tieyhteys aurinkovoimala-alueelle. Pohjanlepakot käyttävät innokkaasti kapeita ja metsien ympäröimiä tieyhteyksiä. Myös muut alueella tavatut lepakot lensivät peltotietä ja metsäpolkua pitkin. Kansikuvassa on kuva alueen halkaisevasta metsäpolusta, jolla pohjanlepakot lentelivät.

4. Johtopäätökset

Kartoituksesta selvisi, että pohjanlepakot käyttävät alueen tieverkostoa saalistukseen. Tämä on hyvin tyypillistä käyttäytymistä pohjanlepakolle ympäri Suomen. Pohjanlepakot levittäytyvät laajemmalle alueelle kesän edetessä ja lisäksi heinäkuun loppupuolelta eteenpäin myös nuoret lepakot laajentavat saalistusalueitaan. Havaintoja tehtiin etenkin elokuun puolivälissä useammasta yksilöstä. Tämä kertonee sen, että alueen lähetyvillä sijaitsee pohjanlepakon lisääntymispaikka. Todennäköistä on, että sellainen löytyisi jostain Oulujokivarren rantamökistä tai -aitasta. Tutkitulta alueelta ei löydy mitään pohjanlepakolle sopivaa lisääntymis- tai talvehtimispaikkaa. Päivälepopaikkoja voi joissakin kolohaavoissa ollakin, vaikkakaan sellaisia ei kohdalle osunut esim. linnustokartoituksia tehdessä. Paikka kokonaisuutena ei ole kuitenkaan sellainen, että aluetta voisi luokitella edes luokkaan III, Lähialueelta löytyy hyvin myös vaihtoehtoisia saalistusympäristöjä.

Pohjanlepakko on määritelty Suomessa elinvoimaiseksi, mutta se kuuluu EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajeihin. IV-liitteen lajit ovat tiukasti suojeltuja ja niiden levähdys, ja lisääntymispaikkoja ei saa hävittää tai niiden laatua heikentää.